

проф. д-р Милица Шкарик
milica.skarik@ugd.edu.mk

Елена Ефремова

студент на втор циклус – магистерски студии на студиската програма по Пијано на
Музичката Академија, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип
efremova-elena@hotmail.com

Музичка пијано терапија: Студија на случај со почетник по пијано на 9 - годишна возраст

Апстракт: Во државните музички училишта во Р. Македонија исклучително ретко може да се сретнат ученици, кои покрај музичкиот мотив, посетуваат настава по инструмент и од медицински причини по лекарска препорака. Во овој труд е претставен случајот на 9-годишен почетник на кој му составивме вежби по пијано за развивање и подобрување на прстната моторика во левата рака. По неколку месеци вежбање констатиравме мали подобрувања во движењата на прстите кај ученикот.

Клучни зборови: музичка терапија, пијано, вежби, прстна моторика, лева рака

Децении наназад при упис во државните музички училишта во Р. Македонија заинтересираните ученици полагаат приемен испит на кој ги демонстрираат нивните музички потенцијали. Вообичаено се избираат најуспешните кандидати, кои понатаму продолжуваат со интензивно изучување на солфеж и инструмент по избор.

Исклучително ретко може да се сретнат ученици, кои покрај музичкиот мотив, посетуваат настава по инструмент и од медицински причини по лекарска препорака. Таков редок случај е ученикот со иницијали J. P., ученик во класата по пијано на проф. Елена Ефремова во ОМУ „Сергеј Михајлов“ во Штип. Ученикот J. P. започна да изучува пијано на 9-годишна возраст, а освен музичкиот талент причина беше и лекарскиот совет според кој изучувањето на пијаното треба да се искористи за подобрување на прстната моторика во левата рака.

Според лекарскиот извештај од 06.03.2018 од д-р Д. А. од ПЗУ „ДР ДРАГИЦА“, Штип, за J. P. е напишано следново: „Детето е родено после ризична бременост од мајка со дијабет и хипотиреоза. На првиот преглед по раѓањето приметена е одземеност на левата рака, без присутни рефлексии. Поради тешкиот пораѓај детето е ставено во инкубатор со кислородна терапија, двојна антибиотска терапија и терапија за присутното метаболично пореметување. Направено е ехо на мозок и ехо на срце. Извадено е од инкубатор по 16 дена со уредни витални параметри, без подобрување на рефлексите на лева рака. Во подоцнежниот период детето се развива нормално, освен одземеноста на лева рака, кај која има многу мало подобрување. Потребни се постојани вежби и физикална терапија.“

Токму последната реченица од извештајот, како и музичките предиспозиции на J.P. се причината да започне со изучување на пијаното. J.P. е талентирано дете кое брзо разбира, чита ноти, пее, создава песнички, црта и сака да свира на пијано. Но, додека со десната рака може да свира нормално со сите прсти, во левата рака J. P. на почетокот можеше да свира само со показалецот. Поради ова креиравме цела низа на пијано вежби за развивање на прстната моторика и подобро држење на левата рака. Некои од вежбите беа преземени од германските пијано педагози Петер Хајлбут, Бетина Шведхелм, Кребер-Аше и Гвидо Валдман, додека другите ги креиравме сами.

Со употреба на вежбите започнавме во декември 2017 година за време на првото полугодие од првата школска година на изучување на пијаното на Ј.Р. Вежбите ги креиравме и започнавме по следниот редослед:

- Вежба бр. 1 „Гледање преку заоблени дланки“;
- Вежба бр. 2 „Раце во форма на X“;
- Вежба бр. 3 „Штрк“;
- Вежба бр. 4 „Гасеница“;
- Вежба бр. 5 „Жаба“;
- Вежба бр. 6 „Полжав“;
- Вежба бр. 7 „Бунар“;
- Вежба бр. 8 „Свирење на црни клавиши“.

Подолу е наведено изведувањето на секоја вежба поединечно.

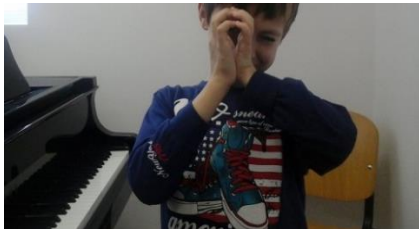
Вежба бр. 1 „Гледање преку заоблени дланки“

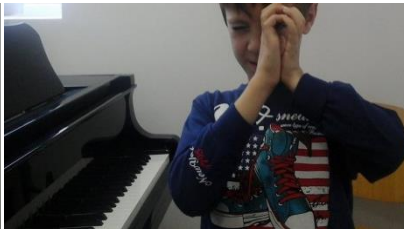
Слика 1

Слика 2

Слика 3

Слика 4

Со оваа вежба се поставува заоблената рачна позиција при свирење на пијаното. На првата слика дланките се допираат и прстите се целосно исправени. На втората слика двете раце формираат тупаници. На третата и четвртата слика дланките и прстите се заокруглени. Низ нив се гледа наизменично првин низ едното, па низ другото око. Во овие позиции левата рака на Ј.Р. може целосно да ја имитира позицијата на десната рака, со што е возможно симетрично уежбување на моториката во неразвиените делови од левата рака.

Вежба бр. 2 „Раце во форма на X“

Оваа вежба е добра за целите раце, бидејќи ги вклучува рамениците, лактите, дланките и прстите. Вежбата започнува со испружени раце покрај телото, како што е покажано на првата слика. Потоа рацете се вкрстуваат во форма на буквата X, допирајќи ги рамениците. Вежбата се повторува неколку пати, а рацете при вкрстувањето може да ги менуваат улогите, односно првин десната рака да биде од горе, а на следното вкрстување левата рака.

Слика 1

Слика 2

Вежба бр. 3 „Штрк“

Оваа вежба се изведува со 2 и 3 прст врз белите клавиши. Кај Ј.Р. добра е за развивање на моториката во третиот прст во левата рака, кој многу малку може да се движи. Со оваа вежба се имитира одењето на штркот и се прави бавно со рамномерно движење на двата прста по клавишите. Оваа вежба е преземена од германскиот пијано педагог Петер Хајлбут (Heilbut, 1993), а неа ја употребува и Бетина Шведхелм во нејзиниот почетен метод по пијано (Schwedhelm, 1996). На почеток Ј. Р. можеше да ја изведува низ две октави, а со тек на времето почна да ја изведува низ целата клавијатура.

Вежба бр. 4 „Гасеница“

Во оваа вежба се имитира движењето на гасеницата. Таа е преземена од П. Хајлбут (Heilbut, 1993) и се изведува врз затворениот капак од пијаното. На почеток прстите и дланката се испружени како што е покажано во првата слика. Потоа прстите и дланката се подигаат, како што е прикажано на втората слика. Ова подигање има за цел да овозможи раката да се собере во тупаница, како што е прикажано на третата слика. Понатаму раката повторно се испружува и вежбата се повторува повеќе пати, додека не се помине низ целата површина по капакот на пијаното.

Слика 1

Слика 2

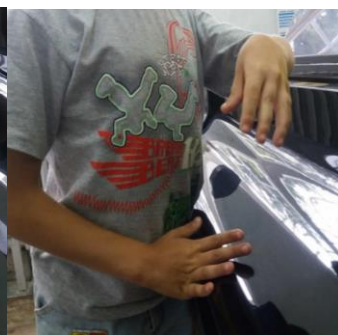
Слика 3

Вежба бр. 5 „Жаба“

Оваа вежба е слична со претходната вежба „Гасеница“. Се изведува врз затворениот капак од пијаното. Започнува на ист начин, со испружена дланка и прсти како што е прикажано на слика 1. Потоа раката се дига како да скока (имитира скок на жаба) и истовремено се собира во форма на тупаница како што е прикажано на слика 2. Повторно раката се спушта исправена во почетната позиција и вежбата се повторува неколку пати.

Слика 1

Слика 2

Вежба бр. 6 „Полжав“

Оваа вежба е слична на претходните две. Започнува на ист начин со испружена дланка и прсти. Потоа дланката се собира во заокружена форма, имитирајќи го влегувањето на полжавот во неговата куќичка. Потоа раката повторно се испружува, како полжавот да е излезен надвор и вежбата се повторува неколку пати.

Слика 1

Слика 2

Вежба бр. 7 „Бунар“

Во оваа вежба се вклучени сите прсти. Започнува со споени дланки и испружени прсти (слика 1). Потоа се спушта секој прст полека, наизменично лева па десна рака (слика 2), сè додека не се преплетат сите прсти (слика 3). Потоа вежбата се повторува.

Слика 1

Слика 2

Слика 3

По правењето на сите овие вежби, следуваат вежби со свирење. Овие вежби вклучуваат и креативни вештини, како импровизација и транспонирање на други детски песнички препознатливи за детското уво како „Фармата на стариот Мекдоналд“.

Вежба бр. 8 „Свирење на црни клавиши“

Во оваа вежба, левата рака (која има проблем со моториката) истовремено ја притиска со три прсти групата од три црни клавиши „фис, гис и аис“. Десната рака свира измислена мелодија врз други црни клавиши. Како втора мелодија, десната рака ја свира „Фармата на стариот Мекдоналд“ на црни клавиши со почеток од тонот фис.

Ова се само дел од вежбите кои би можеле да помогнат за подобра моторика на левата рака кај Ј. Р. Тој ги прави вежбите секојдневно по неколку пати. По неколку месеци, во неговото свирење има мало подобрување, но сепак е потребно уште многу време и труд за да се постигне посакуваниот успех.

По 6 месеци работа, Ј. Р. успеа да свира, не само со вториот, туку и со третиот и четвртиот прст, иако со одредени тешкотии. Следен предизвик му е свирењето со први и петти прст. Упорноста му помогна да постигне добри резултати, поголема концентрација и самодоверба при изведување на композициите. Покрај тоа, настапуваше на два јавни часа, кои за него претставуваа голем успех. Со понатамошен труд и секојдневна работа, можат да се постигнат подобри резултати.

Овие вежби му помогнаа на Ј. Р. да продолжи да ја сака музиката и да ја развива својата креативност. Свирењето пијано за него претставуваше средство за развивање на моториката на неговата лева рака преку интересни вежби адаптирани за неговиот детски свет.

*Настап на јавен час на Ј. Р. на 30 мај 2018
ОМУ „Сергеј Михајлов“ – Штип*

Користена литература

- Heilbut, P. (1976). *Improvisieren im Klavierunterricht*. Wilhelmshafen: Heinrichshofen's Druck.
- Heilbut, P. (1993). *Klavier spielen Früh-Instrumentalunterricht, Ein pädagogisches Handbuch für die Praxis*. Mainz: Schott.
- Kreober-Asche, L., & Waldmann, G. (1987). *Neue Wege am Klavier, Schulwerk für Anfänger*. Wolfenbüttel und Zürich: Mösel Verlag.
- Schwedhelm, B. (1996). *Klavierspielen mit der Maus, Band 1, Spiel ohne Noten*. Hamburg: Sikorski Verlag.
- Шкарик, М. (2006). *Влијание на импровизацијата врз слушната и нотната анализа во почетната настава по пијано за деца*. Необјавена докторска дисертација, Универзитет „Кирил и Методиј“, Факултет за музичка уметност.